

PAOLO COELHO

ALCHYMISTA

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

Před stanem se objevila Fátima a šla se se Santiagem projít pod datlovníky. Santiago věděl, že je to proti Tradici, ale na tom teď vůbec nezáleželo.

„Odjedu,“ řekl. „A chci, abys věděla, že se vrátím. Miluji tě, protože...“

„Nic neříkej,“ přerušila ho Fátima. „Člověk miluje proto, že miluje. Není k tomu žádný důvod.“

Ale Santiago pokračoval:

„Miluji tě, protože se mi zdál sen, protože jsem potkal krále, prodával sklo a putoval pouští, protože kmeny vyhlásily válku a já šel ke studni, abych se dozvěděl, kde bydlí Alchymista. Miluji tě, protože celý Vesmír se spojil, abych došel až k tobě.“

Objali se. Poprvé se jedno tělo dotýkalo druhého.

„Já se vrátím,“ opakoval chlapec.

„Dřív jsem se dívala do pouště s touhou,“ řekla Fátima. „Teď se tam budu dívat s nadějí. Můj otec jednoho dne odejel, ale vrátil se k mé matce a vrací se pořád.“

Dál už nic neřekli. Chvilí ještě chodili pod datlovníky a Santiago se s ní pak rozloučil před vchodem do stanu.

„Vrátím se k tobě, tak jako tvůj otec se vrátil k tvé matce,“ prohlásil.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Ke konci knihy, krátce před tím, než Santiago odejde k egyptským pyramidám.

Santiago, který žije v Andalusii, odešel ze studií v semináři a stal se pastýřem, aby mohl cestovat. Putuje po zemi, pase ovce a hodně čte. Dvě noci po sobě měl v místním kostelíku ten samý sen, že najde zakopaný poklad u egyptských pyramid. Svůj sen si chce nechat vyložit u staré cikánky v Tarife. Vědma si vyžádá desetinu z pokladu a prozradí Santiagovi, že poklad leží u pyramid. Zanedlouho potkává Santiago starce, Sálemského krále, který mu vypráví o jakémsi Osobním příběhu, za kterým vyrazilo již mnoho lidí, o Řeči a Duši světa.

Santiago se rozhodne, že půjde za pokladem, o kterém se mu zdálo. Část ovcí nechá starci a ostatní prodá. Neumí arabsky, ale ví, že se dá domluvit i jinak. Za získané peníze tedy odpluje do Afriky, kde je okraden falešným kupcem. Santiago se nechal napálit, když mu dal peníze na koupi velbloudů.

Pastýř si na další cestování vydělává ve sklenářově krámku na kopci. Ukáže se jako dobrý obchodník, dokáže nalákat zákazníky. Když si našetří dost peněz, chce se vrátit domů, ale přemůže ho zvědavost a pokračuje v cestě za pokladem.

Santiago putuje pouští s karavanou. Ve skupince je Angličan, který studuje alchymii a v poušti hledá Alchymistu. Ten prý dovede přeměnit olovo ve zlato. Karavana se jednou zastaví v oáze, kde se Santiago setká s Fátimou. Okamžitě se do ní zamiluje a vnitřně cítí, že je to žena jeho života. Myslí si, že ona je tím pokladem, který hledal.

Chlapec má další ze svých vidění, jako vojsko zaútočí na oázu. Rada starších, které o svém snu řekl, rozhodne vyzbrojit obyvatele oázy. Vojáci jsou poraženi a Santiago získává peníze za záchranu místních lidí. Té noci mluví Santiago s Alchymistou, který se v oáze ukáže jako tajemný jezdec na koni. Spolu se vydávají na cestu a Santiago hlouběji poznává Řeč světa. Po zjetí bojovníky chlapec opět

přichází o všechny úspory. Alchymista řekl vojákům, že se Santiago umí změnit ve vítr. Ten o tom sám netuší, ale opravdu to dokáže.

Během dalšího putování Alchymista vyrobí kus zlata, který rozdělí na čtyři díly, z nichž dva jsou pro Santiaga. Muži se rozloučí a Santiago odchází kopat poklad. Během kopání je přepaden lupiči, kteří ho mají za blázna. Jeden lupič se zmíní, že přesně na tomto místě se mu zdál dvakrát tentýž sen, že poklad leží v andaluském kostelíku. Santiago pochopí toto vyšší sdělení, že poklad na něj čeká doma. Vrací se domů, kde opravdu nachází poklad. Slíbenou desetinu odevzdá cikánci a spěchá za svojí Fátimou do oázy.

- **téma a motiv**

téma: loučení Santiaga a Fátimy
motivy: stan, datlovník, sen, láska

- **časoprostor**

prostor: španělská Andalusie, města Tarifa, Tanger, poušť Sahara, okolí egyptských pyramid
= cesta, kterou urazil pastýř Santiago, měří přes 3 500 km

čas: Čas není přesně daný, ale musela jít o dobu po roce 1887 (tehdy se začalo používat esperanto, které uměla jedna z postav).

- **kompoziční výstavba**

Děj je vyprávěn chronologicky. Úryvek se skládá z několika odstavců, nový odstavec často tvoří přímá řeč.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, (filozofický) román

- **vypravěč**

er-forma

- **postava**

Santiago – mladý pastýř, který hledá zakopaný poklad a jde si za svým snem i přes všechny překážky, které mu přicházejí do cesty. Je odhodlaný, statečný, zvědavý, nelituje peněz ani času

Fátima – dívka z oázy, je „ženou pouště“, odhodlaná čekat na Santiaga, dokud se pro ni nevrátí, věrná, milující

Sklenář – obchodník, který je neprůbojný, stačí mu malý výtěžek, ale zároveň obdivuje Santiaga za jeho obchodního ducha

Alchymista – Santiagův pomocník a vzor, je odměřený a věcný, ale jeho pomoc je hodně platná

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč: „Odjedu,“; „Nic neříkej,“

- **typy promluv**

dialog Santiaga a Fátimy

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

Miluji tě, protože... nedořečenost

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

Tradice personifikace, zživotnění vlastnosti

celý Vesmír se spojil

Poprvé se jedno tělo dotýkalo druhého

kmeny vyhlásily válku

Vrátím se k tobě, tak jako tvůj otec se vrátil k své matce.

personifikace

personifikace

personifikace

přirovnání

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

2. polovina 20. století – 1. polovina 21. století

Paolo Coelho (*1947)

- [paulu kuelju], Brazilec, narozen v Rio de Janeiru
- dramatik, prozaik, novinář, scenárista, fejetonista
- navštěvoval jezuitskou školu
- třikrát poslán do psychiatrické léčebny, kde podstoupil elektrošokovou terapii (rodiče nechtěli, aby psal)
- na přání rodičů se zapsal na právnickou fakultu
- ze školy po roce odešel a žil jako hippie - zkoušel drogy, zajímal se o magii, cestoval po světě
- pracoval jako textař pro populární brazilské zpěváky
- je podruhé ženatý
- katolík – vykonal pouť do Santiaga de Compostela dlouhou 500 mil
- od r. 1996 pracuje jako poradce UNESCO pro duchovní sblížení mezi kulturami
- r. 1998 procestoval Evropu a Asii
- dnes jeden z nejčtenějších světových autorů
- nositel mnoha významných mezinárodních ocenění (Crystal Award, řád Čestné legie)
- jeho dílo je přeloženo do 59 jazyků, vychází ve 150 zemích

Poutník – Mágův deník – prvotina, vychází z osobního zážitku cesty do Santiaga do Compostela

Veronika se rozhodla zemřít – román, první díl trilogie *A dne sedmého...*

Jedenáct minut – román, životopis prostitutky Márii

- **literární / obecně kulturní kontext**

Současná světová literatura

Latinskoamerická literatura:

- napsaná spisovateli z Latinské Ameriky, španělsky nebo portugalsky
- vrcholné období v 60. letech 20. století = magický realismus
- experimenty literární a jazykové, neobvyklé literární techniky
- realita se prolíná s iluzí (sny, mýty, halucinace)
- silný vliv folklóru
- čas často plyne do smyčky
- nelogické jevy jsou přijímány přirozeně, bez vysvětlení
- magický realismus se rozšířil v literární hnutí McOndo, ke kterému bývá řazen Paolo Coelho

Magický realismus:

Gabriel García Márquez (1927–2014)

- nejvýraznější představitel magického realismu
 - kolumbijský spisovatel a novinář
 - nedokončil studia práv, vystudoval režii
 - držitel Nobelovy ceny za literaturu z roku 1982
- dílo: novela *Kronika ohlášené smrti*, román *Sto roků samoty*

Čingiz Ajtmatov (1928–2008)

- kyrgyzský spisovatel, prozaik, publicista
 - jméno podle vojevůdce Čingischána
 - pochází z rodiny dodržující tradiční zvyky – vliv na tvorbu
- dílo: novela *Džamila*, román *Stanice Bouřná*

Michail Bulgakov (1891–1940)

- sovětský prozaik a dramatik
 - pracoval jako novinář na Kavkaze
 - režimem oblíben, ale nedovolili mu vycestovat za bratry do Paříže
- dílo: román *Mistr a Markétka*

Současná světová literatura – nejčtenější současní spisovatelé:

Robert Fulghum (*1937)

- [Fuldžum], Američan, pastor, učitel
- má několik vysokých škol
- vystřídal mnoho povolání, píše od svých 50 let
- píše útlé úvahové soubory povídek

dílo: *Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce*, *Ach jo*, *Už hořela, když jsem si do ní lehal*, román *Drž mě pevně, miluj mě zlehka*

Jo Nesbø (*1960)

- norský spisovatel a hudebník
 - původně ekonom a finanční analytik
 - píše knihy s kriminální tematikou, kriminalista Harry Hole
- dílo: romány *Netopýr*, *Švábi*, *Levhart*

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Alchymista – podle postavy, která hlavnímu hrdinovi dala nejvíc rad do života a pomohla mu dosáhnout cíle

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Hlavní hrdina, ale i každý člověk hledá štěstí a mysl života. Téma je tedy stále aktuální.

- **pravděpodobný adresát:**

Dospívající člověk, který neví, jakou cestou se v životě dát. Čtenář, který stojí před životním rozhodnutím. Čtenář, který se chce utvrdit v tom, že vede správný život.

- **určení smyslu díla:**

Každý by měl jít a hledat svoje štěstí, i kdyby měl obejít celý svět a podstupovat rizika. Lidé by měli překonat svoji lenost, aby našli štěstí.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Román poprvé vyšel r. 1988 a je autorovou nejznámější knihou.

- **tematicky podobné dílo:**

Román je inspirován 351. příběhem *Tisíce a jedné noci* – o muži, kterému se zdálo o pokladu zakopaném na konkrétním místě

Jorge Luis Borges – povídka *Příběh dvou mužů, kteří měli sen*

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

Dílo dosud nebylo přepracováno na divadelní nebo filmovou verzi.